

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 13 din 21 mai 2024 cu privire la evaluarea reluată a lui Ion CHIRTOACĂ,
candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor („Comisia”) a deliberat în privat la 13 martie 2024 și 21 mai 2024. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Nona TSOTSORIA

Tatiana RĂDUCANU a demisionat din funcția de membră a Comisiei pe 14 mai 2024 și nu a participat la adoptarea deciziei.

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Ion CHIRTOACĂ, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei pe 6 aprilie 2022, în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

La data de 17 martie 2016, candidatul a fost numit în funcția de judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani. La 8 noiembrie 2022, Președintele Republicii Moldova a respins numirea candidatului în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. Din 2010 până în prezent, candidatul a ocupat diverse funcții la Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne. Din 2019 până în prezent, candidatul este lector la Institutul Național al Justiției.

Candidatul a fost evaluat inițial de către Comisie (în continuare „evaluarea inițială”) începând cu data de 8 iulie 2022. Candidatul a depus voluntar chestionarul privind integritatea etică la data de 5 iulie 2022. La data de 15 iulie 2022, candidatul a depus Declarația de avere și interese personale pentru ultimii cinci ani (în continuare „declarația pentru cinci ani”), conform art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare „Legea nr. 26/2022”), care include lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. În timpul evaluării inițiale, Comisia a colectat informații din multiple surse.¹

¹ Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională

Candidatul a răspuns, de asemenea, la întrebările scrise și solicitările de informații ale Comisiei.² În urma cererii candidatului, la data de 12 decembrie 2022, candidatului i s-a acordat acces la materialele de evaluare, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022. La data de 15 decembrie 2022, candidatul a participat la audiere în ședință publică în fața Comisiei. Candidatul a răspuns la întrebările post-audiere din partea Comisiei. Comisia a emis decizia de nepromovare a evaluării de către candidat la 20 ianuarie 2023.

La data de 10 februarie 2023, candidatul a contestat decizia Comisiei la Curtea Supremă de Justiție (în continuare “CSJ”), conform art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La data de 1 august 2023, completul de judecată special, instituit în cadrul CSJ, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei (în continuare „completul de judecată special al CSJ”) a emis decizia de admitere a contestației depuse de candidat, anulând decizia Comisiei și dispunând reevaluarea candidatului.

Comisia a inițiat reluarea procedurii de evaluare a candidatului la data de 8 septembrie 2023. Candidatul a răspuns la trei întrebări scrise din partea Comisiei, inclusiv la șase subîntrebări și o solicitare de documente suplimentare. Comisia a colectat informații adiționale din diverse surse, conform necesităților, pentru a aborda problemele examinate în cadrul evaluării reluate.

Candidatul a primit o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase, din partea Comisiei, la data de 9 februarie 2024. În urma cererii candidatului, la 7 martie 2024, acesta a primit acces la materialele evaluării reluate, conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022. Candidatul a răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase la data de 16 februarie 2024. Candidatul a solicitat desfășurarea audierii în ședință publică și a solicitat audierea în ședință a părinților săi. Candidatul a prezentat documente suplimentare. Pe 13 martie 2024, candidatul a participat la audiere în fața Comisiei. Părinții candidatului au fost audiți la solicitarea candidatului.

II. Cadrul normativ privind evaluarea și evaluarea reluată

Legea nr. 180/2023 pentru interpretarea unor prevederi ale Legii nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților pentru funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție din 7 iulie 2023 (în continuare „Legea nr. 180/2023”), prevede că în sensul art. 3 alin. (2) și art. 4 alin. (2) din Legea

de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidat și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidat[ă] au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată veridicitatea și relevanța tuturor informațiilor primite.

² Comisia a trimis candidatului 4 runde de întrebări, inclusiv 25 întrebări, 50 de subîntrebări și 19 solicitări de documente suplimentare.

nr. 26/2022, Comisia de evaluare nu este o autoritate publică în sensul Codului administrativ. Completul de judecată special al CSJ a conchis că Legea nr. 180/2023 a consolidat înțelegerea faptului că Comisia de evaluare este o autoritate publică specifică în felul său, adică nu este o persoană juridică de drept public. Completul de judecată special al CSJ a mai reținut că, în conformitate cu art. 72 alin. (6) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actul normativ de interpretare nu are efecte retroactive, cu excepția cazurilor când prin interpretarea normelor de sancționare se creează o situație mai favorabilă. Completul de judecată special al CSJ a dispus reluarea evaluării, care a avut loc după intrarea în vigoare a Legii nr. 180/2023; astfel, Legea nr. 180/2023 se aplică în cadrul evaluării reluate.

Ghidată de scopul de a apăra principiile fundamentale ale statului de drept (art. 1 alin. (3) din Constituție), suveranitatea și puterea de stat (art. 2 din Constituție), deciziile Comisiei sunt adoptate în conformitate cu legea, urmăresc scopurile legitime enumerate în Legea nr. 26/2022 și rezultatul este necesar pentru ca o societate democratică să atingă scopul sau scopurile respective.³ Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității lor etice și financiare (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022) în vederea sporirii integrității viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și în vederea sporirii încrederii societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și în general, în sistemul justiției (preambulul Legii nr. 26/2022). Sporirea încrederii societății în sistemul de justiție și buna funcționare a acestor instituții sunt subiecte de mare interes public.⁴ Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei (în continuare „Comisia de la Veneția și DGI”) au reținut că evaluarea integrității nu se aplică judecătorilor sau procurorilor în ceea ce privește rolurile lor de judecători sau procurori și, prin urmare, nu afectează independența acestor roluri. Cu toate acestea, este o parte crucială a structurii de guvernare a sistemului de justiție din Republica Moldova că judecătorii și procurorii să servească periodic în organele de autoadministrare și au subliniat că acestea sunt mai mult decât funcții administrative; sunt roluri cruciale în asigurarea bunei guvernări a acestor organe din sistemul justiției. Prin urmare, Comisia de la Veneția și DGI au mai observat că integritatea personală a membrilor care alcătuiesc Consiliile Superioare (ale judecătorilor și procurorilor) este un element esențial al naturii acestor organe; asigură încrederea cetățenilor în instituțiile de justiție - încrederea în magistrați și în integritatea lor. Într-o societate care respectă valorile fundamentale ale democrației, încrederea cetățenilor în acțiunea Consiliilor Superioare depinde foarte mult, sau esențial, de integritatea personală, competența și credibilitatea membrilor lor.⁵

³ *Mutatis mutandis, Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 378, 31 mai 2021; *Nikëhasani contra Albaniei*, no. 58997/18, paragraful 93, 13 decembrie 2022.

⁴ *Baka contra Ungariei* [GC], nr. 20261/12, paragraful 171, 23 iunie 2016; *Morice contra Franței* [GC], nr. 29369/10, paragraful 125, CtEDO 2015.

⁵ Opinie comună nr. 1069/2021 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei cu privire la unele măsuri legate de selecția candidaților pentru funcțiile administrative în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, 13 decembrie 2021 (în continuare „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 15 și 11.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a notat în mod special că crearea unor organe ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe presupunerea că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților.⁶

Cu referire la justificarea procedurilor de evaluare externă („vetting”), atât în contextul albanez, cât și în cel ucrainean, Comisia de la Veneția a comentat în repetate rânduri că măsurile extraordinare de evaluare a judecătorilor și procurorilor nu au fost „doar justificate”, ci au fost „necesare pentru ca Albania să se protejeze de flagelul corupției, care, dacă nu este abordată, ar putea distruge complet sistemul său judiciar”.⁷ În aceste contexte, Comisia de la Veneția a luat în considerare problemele majore existente, în ceea ce privește corupția și incompetența în sistemul judiciar, influența politică asupra procesului de numire a judecătorilor în perioada anterioară, și lipsa, aproape completă, de încredere publică în onestitatea sau competența sistemului judiciar.⁸ Într-o opinie din 2019 privind un proiect de lege, din Republica Moldova, care includea evaluarea externă a judecătorilor CSJ, Comisia de la Veneția și DGI au luat în considerare evaluarea făcută de autorități, în special, două rezoluții ale Parlamentului European în care s-a concluzionat că⁹ „în ultimii ani, sistemul de justiție a demonstrat o lipsă fără precedent de independență și supunere la interese oligarhice” și că „instituții naționale și internaționale au declarat Republica Moldova un stat capturat”.¹⁰ Comisia de la Veneția și DGI au remarcat, de asemenea, că în cele din urmă este de competența autorităților moldovenești să decidă dacă situația predominantă din sistemul justiției al Republicii Moldova creează o bază suficientă pentru evaluarea extraordinară a integrității tuturor judecătorilor și procurorilor, precum și a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.¹¹ După cum a statuat în multiple rânduri Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „CtEDO”), autoritățile naționale, în principiu, sunt mai bine plasate decât o instanță internațională pentru a evalua necesitățile și circumstanțele locale.¹² Este relevant să menționăm că într-o opinie recentă a Comisiei de la Veneția referitoare la Georgia, Comisia de la Veneția a ajuns la concluzii similare cu privire la necesitatea unui proces național consultativ incluziv pentru abordarea posibilelor

⁶ „Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022”), paragrafele 11 și 12.

⁷ Opinia Finală a Comisiei de la Veneția nr. 824/2015 cu privire la proiectul revizuit de amendamente constituționale privind sistemul judiciar al Albaniei, 15 ianuarie 2016, paragraful 52.

⁸ Opinia comună nr. 801/2015 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) a Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) cu privire la Legea privind Sistemul Judiciar și Statutul Judecătorilor și amendamentele la Legea privind Consiliul Superior al Justiției din Ucraina, 23 martie 2015, paragrafele 72-74.

⁹ Rezoluția din 5 iulie 2018 privind criza politică din Moldova ca urmare a invalidării alegerilor locale din Chișinău (2018/2783(RSP)) și Rezoluția din 14 noiembrie 2018 privind punerea în aplicare a Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană în Republica Moldova (2017/2281(INI)).

¹⁰ Opinia comună interimară nr. 966/2019 a Comisiei de la Veneția și a Directoratului Drepturile Omului (DHR) din cadrul Directoratului General Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei cu privire la proiectul de lege privind reforma CSJ și a Procuraturii, din 14 octombrie 2019, paragraful 46.

¹¹ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 cu privire la proiectul de lege nr. 26/2022, paragraful 42.

¹² A se consulta, printre altele, *M.A. contra Danemarcei* [GC], nr. 6697/18, paragraful 147, 9 iulie 2021; *THÖRN contra Suediei*, 24547/18, paragraful 48, 1 septembrie 2022; a se consulta și Protocolul nr. 15, care a intrat în vigoare la 1 august 2021.

măsuri de reformă, inclusiv evaluarea integrității membrilor Consiliului Superior al Judecătorilor din acea țară, având în vedere acuzațiile persistente de lipsă de integritate în cadrul Consiliului Superior. Opinia a subliniat în mod expres opțiunea temporară de a utiliza consilii consultative mixte naționale/internaționale pentru a pune în aplicare această procedură.¹³

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului *de integritate etică* dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin Hotărârea nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25 - 26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Aviz nr. 3”) oferă îndrumări suplimentare.

¹³ Opinia de monitorizare („follow up”) a Comisiei de la Veneția nr. CDL-AD(2023)033 referitoare la Opiniile Anterioare privind Legea Organică cu privire la Instanțele de drept comun, Georgia, 9 octombrie 2023, paragrafele 10, 11, 24.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;
- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator;
- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multispectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, Comisia de evaluare are independență funcțională și autonomie decizională față de orice persoane fizice sau juridice, indiferent de forma juridică

de organizare a acestora, inclusiv față de fracțiunile politice și partenerii de dezvoltare care au participat la desemnarea membrilor acesteia.

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022). În acest sens, trebuie făcută o distincție între „*evaluarea externă a membrilor în funcție*” („*vetting of serving members*”) și *evaluarea externă a candidaților* pentru funcția de membru în aceste organe („*pre-vetting of candidates*”). Verificările de integritate ce vizează candidații la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și în organele lor specializate (conform Legii nr. 26/2022) reprezintă un proces de filtrare și nu un proces judiciar de evaluare externă („*judicial vetting process*”). Ca atare, acestea pot fi considerate, dacă sunt implementate corect, ca un echilibru între beneficiile acestei măsuri cu privire la contribuția adusă la sporirea încrederii în justiție, și posibilele efecte negative.¹⁴ Această distincție importantă între procesele de evaluare externă a subiecților în funcție și evaluarea externă a candidaților a fost evidențiată și într-un alt raport recent al Comisiei de la Veneția privind procesul de evaluare externă în Kosovo, care a menționat că „Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simpla îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, „În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”.¹⁵ În cazul Legii nr. 26/2022, art. 13 alin. (6) precizează în mod clar că rezultatele evaluării efectuate de Comisie, așa cum sunt stabilite în decizia de evaluare, constituie temei juridic pentru neadmiterea candidatului la alegeri sau concurs. Legea nu prevede alte consecințe juridice ce derivă din decizia de evaluare; decizia negativă a Comisiei de Evaluare nu afectează în niciun fel cariera judecătorului sau procurorului, ci constituie un impediment pentru a candida la funcția de membru al Consiliului.¹⁶

Conform jurisprudenței consacrate a CtEDO, nu există dreptul la un rezultat favorabil¹⁷ și, în principiu, nu există dreptul, în temeiul Convenției, de a deține o funcție publică legată de

¹⁴ Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de lege nr. 26/2022, paragrafele 14 și 43.

¹⁵ Comisia de la Veneția, CDL-AD (2022)011-e, Kosovo - Opinia cu privire la Documentul de Concept privind Vetting-ul Judecătorilor și Procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptată de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), paragrafele 10 și 9.

¹⁶ Secțiunea 115 a Hotărârii Curții Constituționale privind Excepțiile de neconstituționalitate ale unor prevederi din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023, 6 aprilie 2023; a se consulta, de asemenea, Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 privind proiectul de Lege nr. 26/2022, paragrafele 15 și 39.

¹⁷ A se vedea, *Kudla contra Poloniei* [GC], nr. 30210/96, paragraful 157, CtEDO 2000-XI, *Hilal contra Regatului Unit*, nr. 45276/99, paragraful 78, CtEDO 2001-II, *Andronicou și Constantinou contra Ciprului*, 9 octombrie 1997, paragraful 201, Rapoarte privind hotărârile și deciziile din 1997 VI.

administrarea justiției.¹⁸ În principiu, statele au un interes legitim în reglementarea funcțiilor în serviciul public.¹⁹ Prin adoptarea Legii nr. 26/2022, Parlamentul Republicii Moldova a impus candidaților pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor, să fie supuși evaluării extraordinare efectuată de către Comisie, ca parte a procesului de alegere/numire.

In the vetting context, once the evaluating body has identified integrity issues, the burden of proof shifts to the candidate. This approach has been found permissible by the ECtHR, even in the vetting of sitting judges who may lose their positions or otherwise be sanctioned as a consequence of the evaluation. In *Xhoxhaj v. Albania*,²⁰ the ECtHR stated that “it is not per se arbitrary, for the purposes of the ‘civil’ limb of Article 6 para. 1 of the Convention, that the burden of proof shifted onto the applicant in the vetting proceedings after the IQC [Independent Qualification Commission] had made available the preliminary findings resulting from the conclusion of the investigation and had given access to the evidence in the case file”. Interpreting doubts to the detriment of the person who has not provided the required information has been a standard in national integrity-related legislation in the Republic of Moldova.²¹ Art. 13 para. (5) of Law No. 26/2022 expressly requires the Commission to adhere to this approach since the law states that “a candidate shall be deemed not to meet the integrity criteria if serious doubts have been found as to the candidate’s compliance with the requirements laid down in art. 8, which the evaluated person has not mitigated”.

În contextul procesului de evaluare externă („vetting”), inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către CtEDO, chiar și în cazul verificării integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați, în alt mod, în rezultatul evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*,²² CtEDO a statuat că „nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare, rezultate în urma încheierii investigației și a dat acces la probele din dosarul cauzei”. Interpretarea dubiilor în detrimentul persoanei care nu a furnizat informațiile solicitate a constituit un standard în legislația Republicii Moldova cu privire la integritate.²³ Art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022 prevede în mod expres că Comisia trebuie să respecte această abordare, din moment ce legea stabilește că „un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența

¹⁸ A se vedea *Grzęda contra Poloniei* [GC], nr. 43572/18, paragraful 270, 15 martie 2022; *Denisov contra Ucrainei* [GC], nr. 76639/11, paragraful 46, 25 septembrie 2018 și *Dzhidzheva-Trendafilova contra Bulgariei* (dec.), nr. 12628/09, paragraful 38, 9 octombrie 2012.

¹⁹ A se vedea, *Naidin contra României*, nr. 38162/07, §49, 21 octombrie 2014, și *Sidabras și Džiautas contra Lituaniei*, nr. 55480/00 și 59330/00, paragraful 52, CtEDO 2004 VIII.

²⁰ *Xhoxhaj v. Albania*, no. 15227/19, para. 352, 31 Mai 2021.

²¹ See, for example, art. 33 para. (9) and (10) of Law No. 132/2016 on the National Integrity Authority.

²² *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, paragraful 352, 31 mai 2021.

²³ A se vedea, de exemplu, art. 33 alin. (9) și (10) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”.

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2022 a remarcat că „*într-un regim de funcționare normală*, integritatea magistraților care urmează să fie aleși de colegii lor ar trebui, prin natura sa, să rezulte din calitățile, condițiile personale, integritatea și competența profesională care au permis numirea lor ca judecători sau procurori. Odată ce statutul de magistrat a fost dobândit, calitățile de integritate și competență trebuie să fie prezumate până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanței funcționale prin proceduri legale adecvate” (subliniere adăugată). Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022 - 2025, aprobată prin Legea nr. 211/2021, a recunoscut percepția publică cu privire la lipsa de integritate a actorilor din sectorul justiției (Obiectivul 1.1) și a afirmat că asigurarea integrității actorilor în sectorul justiției a fost declarată obiectiv național în diverse angajamente internaționale și acte naționale (Obiectivul 1.2). Strategia a mai precizat că, „în actualele condiții ale Republicii Moldova, pentru realizarea acestui deziderat, se impune asigurarea unei verificări efective a judecătorilor și procurorilor sub aspectul integrității, intereselor lor, dar și al profesionalismului, care va fi realizată printr-un mecanism de evaluare extraordinară (externă), similar practicilor altor state din Europa care au demarat acest exercițiu urmare agreării mecanismului de către forumurile internaționale competente (același Obiectiv 1.2)”.

În acest context, de exemplu, nu se poate concluziona că un candidat corespunde criteriilor de integritate, în virtutea faptului că acestui candidat nu i s-a aplicat vreodată o sancțiune disciplinară sau din considerentul că în privința lui nu s-a emis vreo decizie de către Autoritatea Națională de Integritate cu referire la averea sau declarațiile sale de avere anuale. Aplicarea sancțiunilor disciplinare în sistemul justiției a fost inefficientă în Republica Moldova. Grupul de State împotriva Corupției (GRECO) a remarcat „opinia respondenților că CSM nu a reacționat la semnalarea neregulilor admise de judecători, într-un mod suficient de determinat. Numeroase cazuri se raportează în mass-media, în privința cărora CSM, nu ar fi luat măsuri. Se presupune că deciziile nu sunt bine explicate, sancțiunile disponibile nu sunt aplicate pe deplin și GET [Echipei de Evaluare GRECO] i-au fost oferite exemple de judecători cărora li s-a permis să demisioneze din inițiativă proprie, în loc să fie concediați, pentru a avea dreptul la indemnizații și beneficii sociale. Acest lucru transmite mesaje nefaste că neregulile și lipsa de diligență sunt tolerate fără măsuri eficace de descurajare”.²⁴ Un raport comun al patru ONG-uri din Republica Moldova reflectă aceste constatări și documentează cazuri în care atragerea la răspundere disciplinară a judecătorilor a eșuat.²⁵ Până în martie 2023 - șapte ani mai târziu - GRECO a constatat că unele dintre recomandările sale privind răspunderea disciplinară a judecătorilor sunt

²⁴ Raportul de evaluare al GRECO privind Republica Moldova, cel de-al patrulea raport de evaluare, datat 1 iulie 2016, paragraful 135.

²⁵ Transparency International, și alții, Capturarea statului: cazul Republicii Moldova, 2017, p. 21.

încă doar ”parțial implementate”.²⁶ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a concluzionat, de asemenea, că ”unele temeuri pentru răspunderea disciplinară s-au dovedit a fi vagi [...]. Aplicarea generală a procedurilor disciplinare și de eliberare din funcție nu este percepută imparțial de către părțile neguvernamentale interesate și lipsește aplicarea de rutină a unor sancțiuni proporționale și disuasive”.²⁷ În ceea ce privește „investigațiile penale în care sunt vizați judecători”, Comisia Internațională a Juriștilor a observat în 2019 că „au fost întreprinse unele investigații penale în privința judecătorilor, inclusiv pentru corupție, începând cu 2013, dar încă cu puține rezultate finale”.²⁸ Preocupările cu privire la lipsa de responsabilitate, apar încă de la începutul carierei judecătorilor: În 2016, GRECO era „foarte îngrijorat de indiciile că candidații care prezintă riscuri de integritate sunt numiți judecători”²⁹.

Nota informativă care însoțea proiectul Legii nr. 26/2022 menționa că „Cadrul normativ actual care reglementează procedura de verificare a candidaților pentru funcțiile de membru în Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor și în organele specializate ale acestora este insuficient, deoarece, în prezent, persoanele care candidează la funcțiile respective nu sunt supuse verificării din punct de vedere al integrității. [...] Problemele identificate pot fi rezolvate prin instituirea unui filtru de integritate”. Pilonii de bază ai filtrului de integritate, instituiți prin Legea nr. 26/2022 (criterii exhaustive privind integritatea financiară și etică, dreptul candidatului de a aduce probe și de a înlătura dubiile serioase ale Comisiei, independența funcțională a Comisiei), au avut ca scop asigurarea faptului că prezumția de integritate poate fi înlăturată pe baza probelor.

Astfel, sintagma „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv” (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022), a devenit un element cheie al independenței funcționale a Comisiei. Această abordare obligă Comisia să efectueze propria evaluare, pe baza documentelor și informațiilor colectate de la candidați și terți (inclusiv persoane fizice și juridice de drept public sau privat (art.10 alin. (2) și (3) din Legea nr. 26/2022)) și să nu se bazeze doar pe faptele anterioare, inclusiv procedurile disciplinare sau absența acestora. Comisia de la Veneția nu a formulat nicio obiecție cu privire la această abordare cu referire la Legea nr. 26/2022.³⁰ În comparație, o prevedere similară este inclusă în pct. 1.5.3 din Metodologia (2021) Consiliului de Etică din Ucraina, menționată de Comisia de la Veneția ca exemplu care reglementează evaluarea candidaților.³¹ Curtea Constituțională a Republicii Moldova a făcut și ea referire la această

²⁶ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51

²⁷ OCDE, a 5-a Rundă Pilot de Monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul pentru Moldova, 2022, p. 51.

²⁸ Comisia Internațională a Juriștilor, Promisiunea neîndeplinită privind un sistem judecătoresc independent în Moldova, 2019, p. 35.

²⁹ Al patrulea Raport de Evaluare al GRECO pentru Republica Moldova, 1 iulie 2016, paragraful 101.

³⁰ A se vedea Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 asupra proiectului de lege nr. 26/2022 și Opinia comună al Comisiei de la Veneția și DGI referitor la Proiectul de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor, 14 martie 2023, paragrafele 49-50.

³¹ A se vedea Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1109/2022 asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte

abordare, afirmând: „Curtea reține că prevederea, care conține textul contestat, stabilește că la evaluarea integrității etice și financiare a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, Comisia de Evaluare „nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”.³² Legiuitorul a permis Comisiei să formuleze propriile concluzii în evaluarea criteriilor de integritate și în luarea deciziilor, și acest fapt a fost susținut de Curtea Constituțională.

În aprecierea și luarea deciziei cu privire la criteriile de integritate financiară și etică, conform prevederilor Legii nr. 26/2022 (în special, art. 10 alin. (9)), Comisia se ghidează și se conformează principiilor de nediscriminare și tratament egal, ceea ce implică faptul că Comisia va trata în mod egal persoanele aflate în situații analogice sau relativ similare.³³ Aceasta implică, de asemenea, faptul că Comisia va trata diferit persoanele a căror situație este semnificativ diferită.³⁴ Conform art. 19 din Legea nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității, persoana care înaintează o acțiune în instanță trebuie să prezinte fapte care permit prezumția existenței unui act de discriminare, după care sarcina probei că pretinsele fapte nu constituie discriminare revine părâtului, cu excepția faptelor care atrag răspunderea penală. În cazurile de discriminare, CtEDO a stabilit că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență în tratament, Guvernului îi revine sarcina să demonstreze că aceasta a fost justificată.³⁵ CtEDO a clarificat că elementele care caracterizează situații diferite și determină comparabilitatea acestora trebuie evaluate prin prisma obiectului de reglementare, obiectivului prevederii contestate și contextului în care are loc presupusa discriminare. Aprecierea faptului dacă două persoane sau grupuri sunt într-o situație comparabilă sau nu, în scopul analizei tratamentului diferențiat și a discriminării, este specifică și contextuală; aprecierea poate fi bazată doar pe elemente obiective și verificabile, iar situațiile comparabile trebuie să fie evaluate în complexitatea lor, evitând aspectele marginale care ar duce la o analiză artificială.³⁶

Un component crucial în procesul de evaluare sunt declarațiile de avere. Principalele obiective ale declarațiilor de avere includ monitorizarea variațiilor de avere ale politicienilor și funcționarilor publici individuali, în scopul de a-i descuraja de la comportament necorespunzător

legislative ale Ucrainei privind îmbunătățirea procedurii de selectare a candidați la funcția de judecător la Curtea Constituțională a Ucrainei pe bază de concurs, 19 decembrie 2022, paragraful 54.

³² A se vedea secțiunea 128 din Hotărârea Curții Constituționale privind excepțiile de neconstituționalitate a unor dispoziții din Legea nr. 26 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Hotărârea nr. 42/2023 din 6 aprilie 2023. A se vedea, de asemenea, Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 7 aprilie 2022 privind controlul constituționalității Legii nr. 26/2022.

³³ *Biao contra Danemarcei* [Marea Cameră], nr. 38590/10, alin. 89, 24 mai 2016; *Carson și alții contra Regatului Unit* [Marea Cameră], nr. 42184/05, alin. 61, CtEDO 2010; *Burden contra Regatul Unit* [Marea Cameră], nr. 13378/05, alin. 60, CtEDO 2008.

³⁴ *Eweida și alții contra Regatului Unit*, nr. 48420/10, 59842/10, 51671/10 și 36516/10, alin. 81, CtEDO 2013 (extrase); *Thlimmenos contra Greciei* [Marea Cameră], nr. 34369/97, paragraful 44, CtEDO 2000-IV.

³⁵ *Timishev contra Rusiei*, nr. 55762/00 și 55974/00, paragraful 57, 13 decembrie 2005.

³⁶ *Fábíán contra Ungariei* [Marea Cameră], nr. 78117/13, alin. 121, 5 septembrie 2017; *Aviz consultativ cu privire la diferența de tratament dintre asociațiile proprietarilor de terenuri „având o existență recunoscută la data înființării unei asociații comunale a vânzătorilor aprobate,, și cele înființate după acea dată*, 13 iulie 2022, paragraful 69.

și de a-i proteja de acuzații false, precum și de a ajuta la clarificarea întregului spectru al îmbogățirii ilicite sau a altor activități ilegale, furnizând probe suplimentare.³⁷ Pentru a evalua integritatea unui candidat, Legea nr. 26/2022 prevede ca Comisia verifică activele, sursele de venit, existența împrumuturilor și a altor contracte care pot genera beneficii financiare, donațiile și alte aspecte ale averii candidatului, declarate de către acesta (art. 8 alin. (5)). Împrumuturile, de exemplu, au fost recunoscute ca mijloc de acoperire a fluxului de numerar al unui subiect al declarării, provenit din surse nedeclarate.³⁸ Comisiei, de asemenea, îi revine obligația să analizeze activele deținute pe numele persoanelor apropiate ale candidatului (art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022). Aceasta se datorează faptului că „ar trebui să se recunoască faptul că oficialii corupți ascund adesea activele lor sub numele rudelor lor, soților/soțiilor și altor persoane. Prin urmare, ar trebui să fie posibil de a monitoriza nu doar averea unui oficial public, dar și a rudelor apropiate și a membrilor familiei”.³⁹ Legea nr. 26/2022 prevede, de asemenea, obligația Comisiei de a examina ceea ce un candidat nu a declarat în declarațiile de avere și interese personale: „Comisia de evaluare verifică respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale” (art. 8 alin. (5) lit. b)). Veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care acestea se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor.

În cazul reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare, urmare a acceptării de către CSJ a cererii de contestare a candidatului și dispunerea re-evaluării candidatului, conform art. 14 alin. (10) din Legea nr. 26/2022, dispozițiile cu privire la procedura de evaluare se aplică în mod corespunzător.

Art. 19 din Regulamentul de organizare și funcționare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor aprobat în baza Legii nr. 26/2022 la 2 mai 2022, cu modificările din 6 septembrie 2023 (în continuare „Regulamentul de organizare și funcționare”), stabilește reguli privind procedura de evaluare reluată a candidaților. Regulile permit candidatului să prezinte probe noi cu privire la problemele abordate de CSJ și indicate Comisiei pentru re-evaluare doar în cazul în care el/ea a fost în imposibilitatea de a le prezenta anterior la etapa de evaluare și în fața CSJ și dacă candidatul prezintă o justificare suficientă Comisiei. Comisia poate trimite candidatului întrebări și solicitări de documente și informații, în măsura în care este necesar, pentru a clarifica problemele care derivă din decizia CSJ. Dacă Comisia nu a emis o decizie de promovare a

³⁷ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 12.

³⁸ Proiectul de facilitare al Parteneriatului Estic – Consiliul Europei „Buna guvernare și lupta împotriva corupției”. Manualul practicianului privind procesarea și analiza declarațiilor de venit și de avere ale funcționarilor publici, elaborat de Tilman Hoppe cu contribuții de la Valts Kalniņš, ianuarie 2014, secțiunea 7.5.1.3.

³⁹ OCDE (2011), Declarații de avere pentru funcționarii publici: Un instrument pentru prevenirea corupției, OECD Publishing, p. 12.

candidatului, aceasta va prezenta candidatului o notificare cu privire la faptele și dubiile serioase și o solicitare, adresată candidatului, de a indica dacă dorește să participe la audieri în ședință publică. Totodată, candidatului i se va oferi acces la materialele colectate în timpul procedurii de evaluare reluată. Comisia poate, de asemenea, stabili, în conformitate cu decizia CSJ, fie la cererea candidatului, fie *proprio motu*, de a audia o persoană într-o ședință publică pentru a aborda o problemă cu privire la care Comisia a indicat că are dubii serioase. În cazul în care, în orice moment al evaluării reluate, dubiile serioase cu privire la integritatea etică sau financiară a unui candidat au fost atenuate, Comisia emite o decizie de promovare a evaluării de către candidat. În procesul de evaluare reluată, Comisia nu este obligată să examineze alte circumstanțe decât cele care au condus la admiterea contestației candidatului la CSJ.

La finalizarea procedurii de evaluare reluată, Comisia va emite o decizie motivată cu privire la promovarea sau nepromovarea evaluării reluate de către candidat (art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

III. Evaluarea reluată a candidatului

În timpul evaluării inițiale, candidatul a solicitat în mod repetat ca Comisia să audieze pe părinții săi, cu referire la problema transferurilor de mijloace bănești ale părinților în contul bancar al candidatului. Comisia nu a dat curs acestei cereri, considerând că audierea părinților candidatului nu era necesară pentru evaluarea candidatului. În decizia sa din 1 august 2023, completul special de judecată al CSJ a criticat Comisia pentru că nu i-a audiat pe părinții candidatului în contextul cercetării multiaspectuale, complete și obiective a candidatului. În timpul evaluării reluate, candidatul și-a reiterat solicitarea ca părinții săi să fie audiați. Comisia a dat curs acestei cereri și părinții candidatului au fost audiați în timpul audierii de evaluare reluate.

1. Nedeclararea contului bancar și a transferurilor de la părinții săi în modul prevăzut de lege și a surselor mijloacelor bănești pentru astfel de transferuri.

a. Faptele

Începând cu anul 2012, candidatului îi revenea obligația să depună declarații anuale de avere și interese personale (în continuare „declarație anuală”), inițial, în calitate de angajat al Ministerului Afacerilor Interne și începând cu anul 2016, în calitate de judecător.

La 12 octombrie 2010, candidatul a deschis un cont bancar în EUR în numele său la o bancă din Republica Moldova, pe care l-a închis la 19 ianuarie 2022. Candidatul nu a declarat acest cont bancar în declarațiile sale anuale depuse la Comisia Națională de Integritate pentru anii 2012 - 2015. În această perioadă, candidatul a primit transferuri în acest cont de la părinții săi, care lucrau în străinătate, în sumă de 74.660 EUR. Mama candidatului locuia și lucra în Italia din luna mai 2007, iar tatăl său din februarie 2009. Din suma de 74.660 EUR transferată în perioada 2012 -

2015, doar suma de 30.667 EUR a fost declarată în declarația anuală pentru 2014, ca depozit în secțiunea „IV. Active financiare”. Depozitul a fost utilizat în 2015 de către părinții candidatului pentru achiziționarea unui apartament în mun. Chișinău. O copie a acestui contract a fost depusă la Comisie. Restul sumei - 43.993 EUR nu a fost declarată de către candidat.

În decizia sa din evaluarea inițială emisă la 20 ianuarie 2023, Comisia a concluzionat că are dubii serioase cu privire la conformitatea candidatului cu criteriile de integritate financiară și etică, pe motivul nedeclarării unui cont bancar în EUR și a mijloacelor bănești depuse în acel cont. Aceste dubii se extind și la sursele transferurilor efectuate în anii 2012 - 2014, dubii care nu au fost atenuate de către candidat.

La data de 10 februarie 2023, candidatul a contestat decizia Comisiei CSJ, în temeiul art. 14 alin. (1) și (2) din Legea nr. 26/2022. La 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ emis decizia de a admite contestația candidatului, anulând decizia Comisiei și dispunând reevaluarea candidatului.

În anexele la declarația sa pentru ultimii cinci ani, depusă la Comisie la începutul evaluării inițiale, candidatul a furnizat informații despre veniturile părinților săi, constând în documente emise de autoritățile italiene, care demonstrează că mama candidatului a avut un venit oficial în Italia din 2009 și tatăl său din 2014. Candidatul nu a furnizat nicio informație despre veniturile neoficiale ale părinților săi în perioada în care aceștia au locuit și au lucrat în Italia.

În rundele scrise de întrebări din partea Comisiei, în timpul evaluării inițiale, candidatul a fost întrebat în mod repetat despre sursa mijloacelor bănești pe care părinții săi le-au transferat în contul său bancar în EUR, în perioada în care lucrau în Italia. În răspunsurile sale, candidatul a declarat că mijloacele bănești transferate sunt „rodul muncii părinților care au și folosit ulterior acești bani”. Conform candidatului, banii au fost întotdeauna transferați de mama sa, deoarece „[...] doar ea avea cont deschis în Italia la data efectuării trimiterilor, (banii respectivi transmiși reprezintă munca ambilor părinți) [...]”. El a mai declarat că, atunci când părinții săi au început să lucreze în Italia, au lucrat neoficial. Candidatul nu a furnizat nicio altă informație sau documente justificative în răspunsurile sale scrise legate de veniturile neoficiale ale părinților săi.

În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidatul a declarat că mijloacele bănești transferate în contul său au fost utilizate pentru achiziționarea unui apartament în mun. Chișinău: „[...] eu extrag suma respectivă din cont în august 2015 și pe 1-2 septembrie 2015 să procur apartament, pe care mama deja l-a înscris pe numele său, pentru că sursele provenienței banilor erau a muncii ei, prestate de către mama”. Candidatul a mai afirmat că „sunt banii muncii de părinții mei peste hotare, în Italia”. Candidatul a subliniat că faptul că mijloacele bănești proveneau din surse legale de venit ale părinților săi avea o mare importanță pentru el. Candidatul a subliniat că, initial, părinții săi au locuit și au lucrat ilegal în Italia, dar că ulterior și-au legalizat statutul și au început să achite impozite. În timpul audierii din cadrul evaluării inițiale, candidatul nu a furnizat nicio altă informație sau documente justificative referitoare la veniturile neoficiale

ale părinților săi în Italia.

Într-o rundă de întrebări post-audiere din timpul evaluării inițiale, Comisia i-a prezentat candidatului un tabel cu transferurile efectuate de părinții acestuia în contul său bancar în EUR în perioada 2009 - 2017. Candidatul a confirmat corectitudinea sumelor și datelor transferurilor efectuate și a indicat că aceste mijloace bănești au fost utilizate pentru a achita studiile sale, precum și costurile de trai și educație ale unei rude apropiate care locuia în străinătate. În plus, unele mijloace bănești au fost folosite pentru achiziționarea apartamentului părinților săi în anul 2015. Candidatul a mai declarat că fondurile transferate de părinți în contul său „au fost declarate în Italia, jurisdicție în care părinții își au reședința fiscală și unde au fost făcute declarații și achitate impozite”. Candidatul a adăugat că declarațiile de venit ale părinților săi au fost atașate la declarația sa pentru cinci ani, depusă la Comisie, „cu titlu de dovadă a provenienței legale a mijloacelor bănești investigate în prezenta procedură”.

Următorul tabel oferă o imagine de ansamblu a transferurilor efectuate în contul bancar în EUR al candidatului și a veniturilor oficiale ale părinților săi în perioada 2009 - 2015. Deși candidatul era obligat să declare contul bancar începând cu 2012, tabelul include trei ani anteriori lui 2012, care arată că părinții candidatului au transferat mai mulți bani în contul bancar în EUR al candidatului decât veniturile lor declarate în acei ani.

Tabel 1. (toate sumele în EUR)

An	Transferuri din străinătate în contul bancar al candidatului	Venitul declarat al mamei candidatului	Venitul declarat al tatălui candidatului	Venitul declarat total al părinților candidatului	Suma cu care transferurile au depășit venitul declarat al părinților
2009	0	7.687	-	7.687	n/a
2010	16.000	9.848	-	9.848	6.152
2011	17.150	13.583	-	13.583	3.567
2012	18.750	13.662	-	13.662	5.088
2013	22.168	14.174	-	14.174	7.994
2014	20.084	14.208	2.522	16.730	3.354
2015	13.658	14.327	5.234	19.561	n/a
Total 2009-2015	107.810	87.489	7.756	95.245	26.155
Total 2012-2015	74.660	56.371	7.756	64.127	16.436

Conform datelor disponibile în timpul evaluării inițiale, în perioada anilor 2009 - 2015, părinții candidatului au transferat în contul bancar în EUR al candidatului un total de 107.810 EUR, în

timp ce venitul oficial al familiei a însumat 95.245 EUR. Între anii 2012 și 2015 (perioadă în care candidatului îi revenea obligația, dar nu a declarat contul său bancar în EUR și mijloacele bănești transferate în acel cont), părinții candidatului au transferat un total de 74.660 EUR în acel cont, în timp ce venitul lor oficial a totalizat 64.127 EUR. Comisia reține că, timp de cinci ani consecutivi, 2010 - 2014, sumele transferate au depășit considerabil venitul declarat al părinților candidatului. (În 2010, suma mijloacelor bănești transferate a depășit venitul declarat al părinților cu 6.152 EUR, în 2011 cu 3.567 EUR, în 2012 cu 5.088 EUR, în 2013 cu 7.994 EUR și în 2014 cu 3.354 EUR.) În acești cinci ani, suma totală a mijloacelor bănești transferate a depășit venitul declarat al părinților cu 26.155 EUR.

În răspuns la întrebările scrise în timpul evaluării inițiale și la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase din cadrul evaluării reluate, candidatul a explicat că unul dintre motivele pentru care nu a declarat contul bancar în EUR a fost că mijloacele bănești din cont „exclusiv proveneau din munca părinților de peste hotare” și că candidatul „nici odată nu m-am comportat ca un proprietar de facto al acestor mijloace bănești, ori toate acțiunile erau coordonate cu părinții”.

Atât la audierea din cadrul evaluării inițiale, cât și în cea din cadrul evaluării reluate, candidatul a recunoscut că contul bancar era deschis în numele său, nu era un cont comun cu părinții săi și că legal mijloacele bănești din aceste conturi îi aparțineau lui. Candidatul a recunoscut, de asemenea, că prevederile art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (în vigoare până la 1 august 2016) impuneau subiectului declarării obligația să declare toate activele financiare, chiar dacă soldul contului era zero în momentul depunerii declarației. Candidatul a recunoscut că nedeclararea contului bancar a fost o greșeală și o omisiune din partea sa. A remarcat că, după ce a devenit judecător în 2016, a devenit mai familiarizat cu prevederile legale relevante și a înțeles că ar fi trebuit să fie declarat.

În decizia sa din 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ a reținut că Comisia a ignorat prezentarea de către candidat a documentelor justificative privind veniturile părinților săi și a trecut cu vederea explicațiile candidatului că tatăl său obținuse, de asemenea, venituri în timp ce era angajat în mod neoficial. Completul de judecată special al CSJ a acceptat calculele conform cărora părinții au făcut transferuri în valoare totală de 74.660 EUR în perioada anilor 2012 și 2015, depășind veniturile oficiale ale părinților în sumă de 64.127 EUR cu 10.533 EUR și a considerat că diferența ar putea fi explicată de veniturile nedeclarate ale tatălui. În fața completului de judecată special al CSJ, candidatul a prezentat declarațiile a doi cetățeni italieni, date cu 23 martie 2023 și 3 aprilie 2023, reflectând că tatăl său a lucrat pentru acești doi cetățeni. Această informație nu a fost prezentată de către candidat Comisiei în timpul evaluării inițiale.

O declarație neautentificată notarial, prezentată de P.F. la 23 martie 2023, indica: „Declar că în perioada cuprinsă din 2012 – 2014 și mai mult, domnul [numele tatălui candidatului] (...) venea la mine cinci ore pe săptămână, Cîștiga 200 euro lunar, în trei ani a cîștigat suma de 7200 euro”.

A doua declarație, autenticată notarial, prezentată de Z.M. și datată cu 3 aprilie 2023, menționa că tatăl candidatului „în perioada cuprinsă între anul 2012 și anul 2014 a locuit în cu titlu gratuit la domiciliul” mamei declarantei și că cunoaște faptul că mama sa îi plătea tatălui candidatului „săptămânal sume de bani în valoare de 70,00 euro sau 80,00 euro pentru executarea serviciilor”. Completul de judecată special al CSJ a considerat că aceste documente „sunt de natură să înlăture dubiile referitor la sursa veniturilor obținute de ambii părinți”.

În timpul evaluării reluate, Comisia a solicitat candidatului să furnizeze informații suplimentare despre munca și veniturile tatălui său în Italia în perioada anilor 2012 - 2015. În răspunsul său către Comisie, candidatul a declarat că tatăl său a lucrat neoficial în Italia înainte de 2014 și a obținut un loc de muncă oficial în iulie 2014. Candidatul a menționat că nu a fost posibil să găsească persoane dispuse să confirme angajarea tatălui său. În ceea ce privește munca tatălui său pentru mama declarantei Z.M., candidatul a explicat că „achitarea pentru serviciile prestate [de tatăl candidatului] se efectua săptămânal, care variaua între 70 și 80, iar perioada de lucru era tot anul, cu excepția perioadei de concediu care dura nu mai mult de 1 lună. Respectiv perioada anului de lucru avea nu mai puțin de 45 de săptămâni. Astfel, pentru un an de lucru, tatăl meu a încasat aproximativ suma de 3375 euro (75x45), iar pentru perioada 2012 – 2014 a încasat peste 10 000 Euro”. Candidatul a clarificat că munca tatălui său pentru mama declarantei Z.M. nu era cu normă întreagă și că acesta lucra și în alte locuri, inclusiv pentru P.F., așa cum este demonstrat de declarația depusă de P.F. Candidatul a menționat că tatăl său locuia fără plată în casa mamei declarantei Z.M. și a continuat să lucreze pentru ea și pentru declaranta P.F. după ce a obținut un loc de muncă oficial în iulie 2014. Candidatul a adăugat că mama sa locuia și lucra în apropiere de tatăl acestuia, îngrijind de persoanele în vârstă.

În plus, față de contul în EUR al candidatului în care mama sa transfera bani, tatăl candidatului avea un cont bancar de depozit în USD în Republica Moldova, deschis la data de 30 aprilie 2013. În timpul evaluării inițiale, candidatul a confirmat că acest cont de depozit era folosit de tatăl său și că începând din 2016, tatăl său, ori de câte ori venea în Republica Moldova, depunea bani în acest cont. În timpul evaluării reluate, Comisia a primit informații de la bancă despre sumele de bani depuse în acest cont, conform cărora tatăl candidatului a depus bani doar în anii 2013 - 2015. Deși contul a rămas deschis ulterior, nu s-au făcut depuneri în acest cont după 2015.

Tabel 2. depuneri bănești în contul bancar deținut de tatăl candidatului (cont în USD)

An	Bani depuși	Dobândă	Total
2013	6.500	221,16	6.721,16
2014	3.172 (plus 6.721 din 2013)	358,44	10.030,44
2015	12.950 (plus 10.030 din 2014)	572,06	23.522,06

Tatăl candidatului a depus un total de 22.622 USD (est. 16.614 EUR) în acest cont în perioada 2013 - 2015.

Informațiile incluse în tabelul 1 și tabelul 2 oferă următoarea prezentare generală în ceea ce privește diferența dintre sumele de bani transferate sau depuse de părinții candidatului și venitul lor total oficial și neoficial:

Tabel 3. toate sumele în EUR.

An	Transferuri bancare	Depozite bancare	Total transfere și depozite	Venitul declarat al părinților	Venitul neoficial al tatălui	Venitul total al părinților	Diferența
2010	16.000	-	16.000	9.848	-	9.848	(-6.152)
2011	17.150	-	17.150	13.583	-	13.583	(-3.567)
2012	18.750	-	18.750	13.662	5.775	19.437	(+687)
2013	22.168	4.901	27.069	14.174	5.775	19.949	(-7.120)
2014	20.084	2.304	22.388	16.730	5.775	22.505	(+117)
2015	13.658	9.409	23.067	19.561	-	19.561	(-3.506)
Total 2012-2015	74.660	16.614	91.274	64.127	17.325	81.452	(-9.822)
Total 2010-2015	107.810	16.614	124.424	87.558	17.325	104.523	(-19.90)

Pe baza informațiilor furnizate de către candidat CSJ și Comisiei în timpul evaluării reluate, pare că tatăl candidatului a avut un venit neoficial în perioada 2012 - 2014 de 5.775 EUR per an (2.400 EUR din munca prestată pentru P.F. și 3.375 EUR din munca pentru mama lui Z.M.). Așa cum este prezentat în tabelul 3 de mai sus, pe parcursul anilor 2012 - 2015, venitul total al părinților candidatului a fost de 81.452 EUR, în timp ce suma totală a transferurilor bancare către candidat și depunerile în contul bancar al tatălui au fost de 91.274 EUR, adică cu 9.822 EUR mai mult decât venitul lor. Pentru anii 2010 - 2015, venitul total al părinților candidatului a fost de 104.523 EUR, în timp ce suma totală a transferurilor bancare și a depunerilor bancare a fost de 124.424 EUR, adică cu 19.901 EUR mai mult decât venitul lor. În patru din cei șase ani din această perioadă (2010, 2011, 2013 și 2015), sumele de transferuri bancare și depozite bancare au depășit venitul total oficial și neoficial al părinților cu 6.152 EUR, 3.567 EUR, 7.120 EUR și 3.506 EUR, respectiv.

În răspunsul său la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase, candidatul argumentează că tatăl său a lucrat neoficial în perioada 2009 - 2014 și că „tatăl [candidatului], în toată această perioadă a muncit în mai multe locuri, doar că o parte dintre foștii beneficiari ai muncii prestate de tatăl meu fie că nu doreau să confirme acest lucru fie au decedat”. De asemenea, el a susținut că doar venitul neoficial al tatălui său pentru perioada 2012 - 2014 ar putea fi dovedit și că Comisia a luat în considerare în mod incorect un venit de 5.775 EUR per an, unde el a explicat Comisiei „că tatăl candidatului a muncit în mai multe locuri, respectiv a avut un venit mult mai mare”.

În legătură cu diferențele dintre venitul total al părinților candidatului și sumele de bani transferate în contul său în EUR și în contul de depozit al tatălui său, de 7.120 EUR în 2013 și 3.506 EUR în 2015, candidatul a argumentat că aceste diferențe „nu pot fi considerate ca fiind un venit nerealizabil și dubios”. În sprijinul acestui argument, candidatul a prezentat patru noi declarații referitoare la venitul părinților săi, una depusă de părinții săi și trei de alte persoane.

O declarație a fost depusă de V.B., o moldoveancă care a lucrat și în Italia în perioada 2004 - 2020. În perioada 2010 - 2015, această persoană a fost în contact cu părinții candidatului și a înlocuit-o pe mama candidatului atunci când aceasta era în vacanță. Conform acestei declarații, mama candidatului a lucrat suplimentar 12 ore în weekenduri și a primit un venit informal suplimentar în sumă de 450 EUR per lună. De asemenea, conform acestei declarații, tatăl candidatului a lucrat suplimentar 20 de ore în weekenduri, pentru care a primit un venit neoficial de 600 EUR per lună. Potrivit acestei persoane „confirm cifrele indicate din spusele lor cand comunicam”.

O altă declarație a fost depusă de M.M., un cetățean italian, care a declarat că îi cunoaște pe părinții candidatului și că, potrivit părinților candidatului, mama candidatului a lucrat neoficial în weekenduri, pentru care a fost plătită cu 450 EUR în numerar, iar tatăl candidatului a lucrat neoficial 20 de ore pe săptămână, pentru care primea 600 EUR în numerar.

O a treia declarație a fost depusă de E.L., un moldovean, care a lucrat și el în Italia. Conform acestei declarații, mama candidatului a lucrat 12 ore suplimentare pe săptămână și, „din câte îmi spunea atunci”, a fost plătită cu 450 EUR per lună în numerar. Tatăl candidatului a lucrat 20 de ore pe săptămână și a fost plătit cu 600 EUR per lună în numerar.

În declarația depusă de părinții candidatului, se afirmă că mama candidatului a lucrat suplimentar 12 ore pe săptămână: 8 ore sâmbăta și 12 ore duminica și că a primit un venit neoficial de 450 EUR per lună pentru această muncă suplimentară. De asemenea, se afirmă că tatăl candidatului a primit un venit neoficial din trei surse diferite, însumând 1.150 EUR per lună. 200 EUR per lună au fost primiți de la P.F., 600 EUR pe lună de la mama lui Z.M. și 350 EUR de la aceeași persoană pentru care a lucrat mama candidatului. Părinții candidatului au subliniat în declarația lor că aceste cifre explică „diferență de sumă, este un surplus din venitul declarat cu suma transferată în Republica Moldova”. Declarația se încheie afirmând: „Din cauza aceasta, în anii 2009 – 2015 banii care erau muncii legitim și care sunt declarați la Institutul Național de Asigurări Sociale și cei nedeclarați (muncii neoficial) au fost surplusul sumelor anilor 2009 - 2015”.

În timpul audierii din cadrul evaluării reluate, candidatul a fost întrebat de ce a prezentat declarații de la cetățeni italieni privind veniturile neoficiale ale tatălui său pentru prima dată în fața completului de judecată special al CSJ și încă patru declarații suplimentare despre veniturile neoficiale ale părinților săi doar ca răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase în cadrul evaluării reluate. Candidatul a răspuns că a furnizat informații pentru a răspunde la

dubiile exprimate de Comisie. Atunci când Comisia și-a exprimat dubii cu privire la capacitatea părinților săi de a transfera bani în contul său bancar în EUR, el a prezentat informații pentru a răspunde la această preocupare. Când Comisia și-a exprimat dubiile cu privire la capacitatea părinților săi de a transfera bani în contul său în EUR și de a depune bani în contul tatălui său, el a prezentat informații pentru a răspunde la aceste preocupări. În plus, candidatul a confirmat că informațiile prezentate în timpul evaluării inițiale despre venitul părinților săi în sumă de 64.127 EUR se refereau doar la venitul oficial al mamei sale. El a continuat afirmând că „în perioada respectivă, tata n-a făcut bani mai puțini decât mama, lunar”, dar acest venit era neoficial. Candidatul a mai afirmat că venitul ambilor părinți în perioada 2012 - 2015 a fost cu aproximativ 30.000 EUR mai mare decât suma pe care au trimis-o în Republica Moldova. Candidatul a mai declarat că în declarația pentru ultimii cinci ani, pe care a depus-o la Comisie la începutul evaluării inițiale, a prezentat toate documentele despre venitul părinților săi din Italia: când au lucrat acolo, ce perioadă de timp au lucrat oficial sau neoficial și informații de la autoritățile fiscale italiene.

La audierea din cadrul evaluării reluate, la cererea reînnoită a candidatului, părinții acestuia au fost audiați. În răspuns la întrebările adresate de candidat, tatăl candidatului a declarat că a lucrat neoficial în perioada 2012 - 2014 și că a câștigat în medie aproximativ 1.000 EUR - 1.100 EUR per lună. Acest fapt a fost confirmat de mama candidatului. Mama candidatului a confirmat, de asemenea, că toate transferurile efectuate în contul bancar în EUR al candidatului și în contul de depozit al tatălui candidatului au fost bani câștigați de părinți în timp ce locuiau și lucrau în Italia.

b. Cadrul normativ

Pentru a stabili dacă un candidat întrunește criteriul de integritate financiară, Comisia trebuie să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic al declarării averii, intereselor personale și existența donațiilor conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) și f) din Legea nr. 26/2022 și dacă averea sa dobândită în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate, în temeiul art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

În temeiul art. 8 alin. (5) lit. c) și d) din Legea nr. 26/2022, pentru a evalua integritatea financiară a candidatului, Comisia trebuie să verifice și modalul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 și sursele de venit ale candidatului și, după caz, a persoanelor prevăzute la art. 2 alin. (2).

În temeiul art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022, nedeclararea de către candidat a averii și a intereselor personale în modul stabilit de lege constituie o neconformitate atât cu criteriul de integritate financiară, cât și cu criteriul de integritate etică.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include și verificarea averii persoanelor apropiate candidaților, astfel cum acestea sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averilor și intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzuți la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 privind Autoritatea Națională de Integritate.

„Persoană apropiată”, astfel cum este definită în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a interesele personale, este: „soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sânge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră)”;

Conform art. 4 din Legea 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (aplicabilă pentru declarațiile pentru anii 2012 - 2015), subiectul declarării este obligat să declare „veniturile obținute împreună cu membrii familiei” pe parcursul perioadei de declarare. Venitul este definit în această lege ca fiind „orice spor, adaos sau majorare a patrimoniului, indiferent de sursa de proveniență, exprimat în drepturi patrimoniale sau în orice alt folos patrimonial, obținut de subiectul declarării sau de membrii familiilor acestora în perioada de referință atât în țară, cât și în străinătate”.

Potrivit art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 1264/2002 subiectul declarării era obligat să declare activele financiare, adică conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare.

Instrucțiunea privind modul de completare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate aprobată prin Ordinul nr. 5 al Președintelui Comisiei Naționale de Integritate din 8 februarie 2013 prevedea că subiectului declarării îi revenea obligația să declare la „Compartimentul IV. Active Financiare” a declarației toate conturile bancare, fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale ale declarantului sau ale membrilor familiei lui, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de el sau de membrii familiei lui, precum și alte active financiare

c. Motivarea

În decizia sa, completul de judecată special al CSJ a menționat că candidatul a depus documente justificative cu privire la venitul oficial obținut de părinții săi, în special de mama candidatului, în străinătate, și a oferit explicații despre veniturile neoficiale ale ambilor părinți, pe care Comisia le-a ignorat. Completul de judecată special al CSJ a criticat Comisia pentru că nu a audiat părinții candidatului, deși aceștia și-au exprimat disponibilitatea de a fi audiați.

Completul de judecată special al CSJ a reținut, de asemenea, că „[...] faptul că, sumele au fost transferate oficial, prin intermediul instituțiilor bancare, ceea ce atestă suplimentar că, reclamantul nu a avut intenția de a ascunde existența contului bancar, precum și nici sursa sumelor intrate în contul bancar, doar că, contul bancar nu a fost declarat, fiind mai degrabă o ignorare neintenționată a legislației în vigoare [...]”. Completul de judecată special al CSJ a concluzionat că „Drept urmare, chiar dacă în sensul legii nedeclararea contului bancar constituie o încălcare formală a regimului juridic, acesta nu poate fi apreciat ca un dubiu serios ce ar duce la descalificarea candidatului, în condițiile în care și sursa veniturilor din care a fost efectuate transferurile prin intermediul acestui cont bancar, la fel, a fost confirmată/justificată”. În final, completul de judecată special al CSJ a constatat că Comisia a aplicat standarde duble și a făcut referire la alte cazuri în care candidații au promovat evaluarea, în pofida problemelor referitoare la nedeclararea conturilor bancare în acele cazuri.

În contextul unei analize multiaspectuale, complete și obiective, Comisia a desfășurat evaluarea reluată a candidatului, bazată pe informațiile disponibile din timpul evaluării inițiale și orice informații obținute în timpul evaluării reluate. În timpul evaluării reluate, Comisia a primit informații suplimentare și a identificat probe suplimentare pe care le-a considerat de o importanță deosebită pentru decizia pe marginea evaluării reluate.

Comisia trebuie să verifice dacă candidatul a respectat regimul juridic al declarării averii și a intereselor personale. De asemenea, Comisia trebuie să verifice sursele de venit și modul de dobândire a bunurilor de către candidat, membrii familiei și persoanele apropiate candidatului, inclusiv părinții acestuia.

Începând cu anul 2012, candidatul îi revenea obligația să depună declarații anuale, inițial în calitate de angajat al Ministerului Afacerilor Interne, iar începând cu anul 2016 în calitate de judecător. Între anii 2012 și 2015, candidatul nu a declarat un cont bancar în EUR deschis în anul 2010 la o bancă din Republica Moldova, în care au fost transferat un total de 74.660 EUR de către părinții săi din Italia. Din suma de 74.660 EUR transferată între anii 2012 - 2015, doar suma de 30.667 EUR a fost declarată în declarația sa anuală pentru 2014, și atunci doar ca depozit în rubrica „Coloana IV. Active financiare”.

Atât în timpul evaluării inițiale, cât și a celei reluate, candidatul a furnizat declarații și explicații contradictorii cu privire la nedeclararea contului bancar în EUR. Candidatul a susținut constant că legea nu îl obliga să declare mijloacele bănești transferate de părinții săi, deoarece aceste mijloace bănești nu îi aparțineau, și că mijloacele bănești reflectate în cont „exclusiv proveneau din munca părinților de peste hotare”, afirmând că nici odată nu m-am comportat ca un proprietar de facto al acestor mijloace bănești, ori toate acțiunile erau coordonate cu părinții”, și a funcționat doar ca un deținător temporar al acestor mijloace bănești. Cu toate acestea, atât în timpul evaluării inițiale, cât și a celei reluate, candidatul a recunoscut că contul bancar era doar în numele său, nu era un cont comun cu părinții săi, și că mijloacele bănești din aceste conturi îi aparțineau legal. Candidatul a recunoscut apoi în continuare că, în conformitate cu Legea nr. 1264/2002 privind

declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și unor persoane cu funcție de conducere (în vigoare până la 1 august 2016), el era obligat să declare toate activele financiare, chiar dacă era un sold zero în aceste conturi la momentul depunerii declarației anuale; de asemenea, a recunoscut că nedeclararea acestui cont bancar a fost o greșeală și o omisiune din partea sa, indiferent de valoare.

În decizia sa de evaluare inițială, Comisia nu a acceptat unele explicații și interpretări ale legii oferite de candidatcu privire la motivele pentru care nu ar fi fost obligat să declare contul bancar în EUR și a reiterat că respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către subiecții declarării, printre care judecătorii, are ca scop prevenirea îmbogățirii nejustificate și ilicite și evitarea conflictelor de interese în activitatea acestora, precum și tragerea lor la răspundere pentru astfel de fapte.

Candidatul avea obligație clară de a declara contul bancar în EUR în perioada anilor 2012 - 2015. În anul 2014, a declarat o sumă de 30.667 EUR ca depozit, dar restul sumei de 74.660 EUR transferată în acești ani de către părinții săi nu a fost niciodată declarată. Deoarece candidatul nu a declarat acest cont bancar în EUR timp de patru ani consecutivi și deoarece sumele de bani transferate în acest cont au fost considerabile, nedeclarările candidatului sunt evident de o natură mai gravă decât o simplă încălcare formală a regimului juridic aplicabil.

În timpul evaluării inițiale, cât și a celei reluate, Comisia s-a confruntat cu întrebarea dacă părinții candidatului aveau capacitatea de a transfera bani în contul bancar în EUR al candidatului și într-un cont de depozit menținut de tatăl candidatului la o bancă din Republica Moldova în perioada 2012 - 2015.

În mai multe evaluări cu referire la diferiți candidați, Comisia a abordat problema părinților și/sau a membrilor familiilor candidaților care călătoreau în străinătate, adesea pentru perioade considerabile de timp, pentru a lucra în țări europene sau alte țări și care trimiteau banii câștigați în alte țări către candidați și rudele care au rămas în Republica Moldova pentru a-și îmbunătăți condițiile de trai în Republica Moldova. Comisia recunoaște această realitate care a existat de mulți ani și continuă și în prezent. Comisia recunoaște, de asemenea, că cei care călătoresc în străinătate au lucrat în mod obișnuit neoficial pentru perioade de timp și, prin urmare, nu au putut întotdeauna să furnizeze documente justificative pentru toate veniturile obținute. Ceea ce a solicitat Comisia, de la candidați, în astfel de cazuri, este ca aceștia să depună toate eforturile rezonabile pentru a furniza cât mai multe informații și documente justificative posibile și să fie clari și consecvenți în explicațiile furnizate la întrebările din partea Comisiei referitoare la muncile prestate de rude în străinătate.

Începând cu luna mai 2007, mama candidatului a locuit și a lucrat în Italia. Din februarie 2009, și tatăl său a locuit și a lucrat în Italia. Ca anexă la declarația sa pentru cinci ani către Comisie la începutul evaluării inițiale, candidatul a furnizat voluntar informații despre veniturile părinților

săi, constând în documente emise de autoritățile italiene, care demonstrează că mama candidatului avea un venit oficial în Italia începând din 2009 și tatăl său începând din 2014. În cadrul evaluării inițiale, candidatul nu a furnizat informații despre veniturile neoficiale ale părinților săi în timp ce lucra în Italia.

În timpul evaluării inițiale, Comisia a stabilit că în perioada 2009 - 2015 părinții candidatului au transferat un total de 107.810 EUR în contul bancar în EUR al candidatului, în timp ce venitul lor oficial a totalizat 95.245 EUR și că în perioada 2012 și 2015 - anii în care candidatul avea obligația de a depune declarații anuale - părinții candidatului au transferat un total de 74.660 EUR în contul bancar al candidatului, în timp ce venitul lor oficial a fost de 64.127 EUR. Comisia a reținut, de asemenea, că în cinci ani consecutivi, 2010 - 2014, sumele transferate au depășit considerabil venitul oficial al părinților candidatului. Aceste cifre au fost confirmate de către candidat în răspunsurile la întrebările post-audiere în timpul evaluării inițiale.

În timpul evaluării inițiale, Comisia a solicitat în repetate rânduri candidatului să precizeze sursa mijloacelor bănești transferate în contul său bancar în EUR. Candidatul a declarat că aceste mijloace bănești sunt „rodul muncii părinților care au și folosit ulterior acești bani”. Conform candidatului, banii au fost transferați de către mama sa, deoarece „[...] doar ea avea cont deschis în Italia la data efectuării trimiterilor, (banii respectivi transmiși reprezintă munca ambilor părinți) [...]”. Candidatul a subliniat faptul că faptul că sumele proveneau din surse legale de venit ale părinților săi avea o mare importanță pentru el, că mijloacele bănești trimise în contul său „au fost declarate în Italia, jurisdicție în care părinții își au reședința fiscală și unde au fost făcute declarații și achitate impozite” și că declarațiile de venit furnizate erau „cu titlu de dovadă a provenienței legale a mijloacelor bănești investigate în prezenta procedură”. Cu toate că candidatul a fost confruntat cu faptul că sursele oficiale de venit ale părinților săi în perioada 2012 - 2015 erau insuficiente pentru a acoperi sumele de bani transferate în contul său bancar în EUR și i s-a solicitat, în mod special, să explice sursa mijloacelor bănești pentru aceste transferuri, candidatul a declarat doar că în primii ani când părinții săi au lucrat în Italia au lucrat neoficial, dar nu a furnizat alte informații sau documente justificative referitoare la astfel de venituri neoficiale.

În fața completului de judecată special al CSJ, candidatul a depus declarațiile a doi cetățeni italieni, datate cu 23 martie 2023 și 3 aprilie 2023, reflectând că tatăl său a lucrat neoficial pentru acești doi cetățeni. Această informație nu a fost prezentată Comisiei în timpul evaluării inițiale. Pe baza răspunsurilor la întrebări din timpul evaluării reluate, Comisia a stabilit că venitul neoficial al tatălui candidatului, în perioada 2012 – 2014, a fost de 17.325 EUR. Întrucât venitul oficial al părinților săi în perioada 2012 - 2015 a fost de 64.127 EUR și venitul neoficial al tatălui său a fost de 17.325 EUR, suma totală a veniturilor oficiale și neoficiale (81.452 EUR) a depășit suma de 74.600 EUR transferată în contul EUR al candidatului în acești ani.

Cu toate acestea, în afară de contul bancar în EUR al candidatului în care mama sa a transferat mijloace bănești, tatăl candidatului avea, de asemenea, un cont de depozit bancar în Republica

Moldova. În timpul evaluării inițiale, candidatul a informat Comisia că începând din 2016, tatăl său ar fi depus bani în acest cont ori de câte ori venea în Republica Moldova. În timpul evaluării reluate, pe baza informațiilor de la bancă, s-a constatat că tatăl nu a depus nicio sumă de bani în acest cont după 2015, dar că a depus o sumă de 22.622 USD (aprox. 16.614 EUR) în acest cont în perioada 2013 - 2015, adică în aceiași ani în care s-au transferat bani în contul în EUR al candidatului.

În notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase, Comisia i-a prezentat candidatului cifre conform cărora sumele de bani transferate de către părinții săi în contul său bancar în EUR și depuse de către tatăl său în contul de depozit al acestuia în anii 2012 - 2015 au însumat 91.274 EUR, în timp ce venitul total oficial și neoficial al părinților candidatului a fost de doar 81.452 EUR, fiind o diferență de 9.822 EUR.

În răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase, candidatul a argumentat că tatăl său a lucrat în mai multe locuri în perioada 2009 - 2014 și a primit un venit neoficial mai mare decât cel calculat de către Comisie. Pentru a-și susține argumentul, candidatul a prezentat patru declarații suplimentare.

Trei declarații, două de cetățeni moldoveni și una de un cetățean italian, au indicat că mama candidatului a lucrat 12 ore suplimentare în weekenduri și a primit un venit neoficial suplimentar de 450 EUR per lună, iar tatăl candidatului a lucrat 20 de ore suplimentare în weekenduri și a primit un venit neoficial de 600 EUR per lună. A patra declarație, depusă de părinții candidatului, afirmă că mama candidatului a lucrat în mod neoficial pentru încă 12 ore pe săptămână (opt ore sâmbăta și 12 ore duminica) pentru care a primit un venit neoficial de 450 EUR per lună și că tatăl candidatului a primit venituri neoficiale din trei surse diferite totalizând 1.150 EUR per lună: 200 EUR per lună de la P.F., 600 EUR per lună de la mama lui Z.M. și 350 EUR de la aceeași persoană pentru care a lucrat mama candidatului. Părinții candidatului au subliniat că cu acest venit există „un surplus din venitul declarat cu suma [de bani] transferată în Republica Moldova”.

Comisia observă că declarația părinților conține un calcul greșit al numărului de ore lucrate de către mama candidatului: : opt ore sâmbăta și 12 ore duminica nu totalizează clar 12 ore pentru întregul weekend, așa cum este sugerat în această declarație. Dar cifra de 12 ore pe weekend este folosită în toate celelalte trei declarații. Declarația părinților candidatului nu menționează numărul de ore lucrate neoficial de către tată în fiecare weekend, dar toate celelalte trei declarații se referă la 20 de ore pe weekend. Toate cele patru declarații furnizează aceeași sumă de venit neoficial obținută de părinți. Dar niciuna dintre cele patru declarații nu specifică perioada de timp în care au fost primiți acești bani suplimentari. Cele trei declarații făcute de cetățenii moldoveni și cel italian afirmă în mod explicit că informațiile reflectate în declarațiile lor au fost furnizate de către părinții candidatului. Niciuna dintre declarații nu a fost autentificată notarial.

Comisia reține în plus că declarația părinților despre una dintre cele trei surse ale venitului neoficial al tatălui - venitul obținut de la mama lui Z.M. - contrazice informațiile furnizate anterior

de către candidat în răspuns la întrebări suplimentare despre una dintre cele două declarații depuse de către candidat la completul de judecată special al CSJ. Conform declarației părinților candidatului, tatăl candidatului a primit un venit neoficial lunar de 600 EUR și, astfel, un venit neoficial anual de 7.200 EUR din această sursă. Dar în răspuns la întrebările scrise anterioare ale Comisiei din cadrul evaluării reluate, candidatul a declarat că tatăl său a lucrat pentru această persoană timp de cel puțin 45 de săptămâni pe an și că „pentru un an de lucru, tatăl meu a încasat aproximativ suma de 3375 euro (75x45), iar pentru perioada 2012 – 2014 a încasat peste 10 000 Euro”.

Prin urmare, Comisia nu poate acorda multă importanță declarațiilor depuse în răspuns la notificarea cu privire la faptele și dubiile serioase. Rămâne neclar de ce aceste declarații - în special declarația părinților candidatului - nu au fost prezentate în timpul evaluării inițiale sau cel puțin la în primele etape ale evaluării reluate. Comisia nu poate evita impresia că elaborarea acestor trei declarații pare să fi fost coordonată, în sensul că oferă detalii identice despre numărul de ore lucrate și venitul neoficial obținut, deși aceste evenimente au avut loc acum cel puțin 10 ani, și omit orice informație despre perioada de timp în care se presupune că această muncă a fost efectuată. Astfel cum clarifică declarația părinților candidatului, scopul acestor declarații pare să demonstreze că „este un surplus din venitul declarat cu suma [de bani] transferată în Republica Moldova”.

În plus, în timpul audierii din cadrul evaluării reluate, candidatul, pentru prima dată, a declarat că „în perioada respectivă, tata n-a făcut bani mai puțini decât mama, lunar”, doar că venitul său era neoficial. De asemenea, a declarat că venitul părinților săi în perioada 2012 - 2015 a fost cu aproximativ 30.000 EUR mai mult decât suma pe care au trimis-o în Republica Moldova și că în declarația pentru cinci ani pe care o depusese la Comisie la începutul evaluării inițiale, a depus toate documentele despre veniturile părinților săi din Italia: când au lucrat acolo, în ce perioadă de timp au lucrat oficial sau neoficial și informații de la autoritățile fiscale italiene.

Comisia constată că în declarația sa pentru cinci ani, candidatul a furnizat doar informații despre venitul oficial al părinților săi din Italia și că pe tot parcursul evaluării inițiale, candidatul a subliniat faptul că pentru el era deosebit de important faptul că venitul părinților săi provenea din surse legale și că sumele transferate de părinți în contul său erau declarate în Italia, pentru care s-au achitat impozite. A fost doar ca răspuns la concluzia din decizia de evaluare inițială a Comisiei că suma transferurilor în contul său bancar în EUR în perioada 2012 - 2015 a fost mai mare decât venitul oficial al părinților săi, când candidatul a prezentat pentru prima dată în fața completului de judecată special al CSJ declarațiile a două persoane din Italia despre venitul neoficial al tatălui său care urmăreau să clarifice diferența dintre transferuri și venitul oficial al părinților săi. Când, în timpul evaluării reluate, candidatul a fost din nou confruntat cu faptul că venitul părinților săi nu era suficient pentru a explica suma totală a transferurilor făcute de părinții săi în contul său bancar EUR și în contul de depozit al tatălui său în perioada 2012 - 2015, candidatul a prezentat patru declarații suplimentare - aparent coordonate - care urmăreau să clarifice diferența dintre totalul transferurilor și depozitelor și totalul venitului oficial și neoficial. Comisia reține, de

asemenea, că candidatul nu a prezentat nicio informație pentru a susține noile sale afirmații în timpul audierii din evaluarea reluată că tatăl său câștiga nu mai puțin decât mama sa și că venitul total combinat al acestora a fost cu aproximativ 30.000 EUR mai mult decât suma pe care au trimis-o în Republica Moldova în perioada 2012 - 2015.

În decizia sa din 1 august 2023, completul de judecată special al CSJ a constatat că Comisia a aplicat standarde duble, deoarece în cazul altui candidat, judecător, care a promovat evaluarea, în legătură cu problema nedeclarării conturilor bancare, Comisia a concluzionat că „nu a constatat nici-un avantaj pentru candidat să nu declare cele două conturi bancare [...]”. Similar, în cazul altui candidat judecător care a promovat evaluarea, Comisia a concluzionat că „În niciunul dintre cele trei conturi nu au avut loc tranzacții suspecte. Comisia ia în considerare, de asemenea, faptul că candidatul a recunoscut că nedeclararea acestor conturi bancare a fost o omisiune din partea sa și o încălcare a legii. Mai mult, Comisia nu a constatat niciun beneficiu al candidatului în urma nedezvăluirii acestui cont bancar [...]. Deși conturile bancare ar fi trebuit să fie dezvăluite, eșecul candidatului de a făcut acest lucru în aceste circumstanțe, nu reprezintă un dubiu serios cu privire la integritatea financiară a candidatului”.

În timpul evaluării reluate, candidatul a argumentat și tratamentul inegal aplicat de către Comisie cazului său în comparație cu alte trei cazuri, două dintre acestea fiind legate de candidați care au promovat evaluarea în pofida problemelor de nedeclarare a conturilor bancare în evaluările lor.

Au fost 13 candidați cu probleme legate de nedeclararea conturilor bancare. Cinci dintre candidați nu au promovat evaluarea; opt candidați au promovat-o. În numeroase decizii, Comisia a explicat modul în care a abordat cazurile în care candidații nu au declarat pe deplin conturile bancare în conformitate cu legea: Comisia a revizuit informațiile despre conturile bancare care nu fuseseră declarate în ceea ce privește perioada de nedeclarare, nivelul de activitate în conturi, tipul de cont și prezența oricăror tranzacții suspecte sau neexplicate și dacă sursele de depozite în conturi au fost documentate. A existat o bază obiectivă, rațională pentru a face distincție între candidații care nu au promovat evaluarea și cei care au promovat-o.

În fiecare dintre deciziile care implică candidați care nu au promovat evaluarea din cauza nedeclarării conturilor bancare, s-au ridicat dubii serioase cu privire la sursa mijloacelor bănești depuse în cont, dubii pe care candidatul nu l-a putut explica sau a atenua dubiile Comisiei. În majoritatea cazurilor, sumele de bani implicate în tranzacțiile legate de aceste conturi erau semnificative.

În schimb, erorile de declarare ale candidaților care au promovat evaluarea nu au implicat de obicei sume de bani substanțiale și mijloacele bănești nu proveneau din surse nedocumentate. În majoritatea cazurilor, deși conturile bancare nu fuseseră declarate, veniturile și împrumuturile din conturi fuseseră declarate. De obicei, acestea erau conturi salariale sau conturi de împrumut care nu implicau alte tranzacții. În ceea ce privește candidații care au promovat evaluarea, Comisia a putut determina că nivelurile de activitate din conturi nu erau substanțiale și că sursele

tranzacțiilor erau documentate și, prin urmare, nu exista nicio activitate suspectă în conturi. Pe baza acestor considerente, aceste erori au fost tratate ca fiind de natură tehnică și nu au ajuns la un nivel care să justifice descalificarea candidaților. De asemenea, candidații care au promovat evaluarea au oferit cooperare deplină și imediată în răspunsurile și solicitările Comisiei; au fost sinceri și nu evazivi sau contradictorii în răspunsurile lor.

În unul dintre cele două cazuri de nedeclarare a conturilor bancare menționate de candidat, (Decizia nr. 11 din 5 ianuarie 2023), candidatul nu a declarat trei conturi legate de împrumuturi și salarii. Totuși, în acel caz, împrumuturile și salariile fuseseră declarate și nu existau tranzacții suspecte, beneficii din nedeclarare sau întrebări despre sursele veniturilor. În celălalt caz de nedeclarare a conturilor bancare citat de către candidat (Decizia nr. 25 din 10 martie 2023), Comisia a reținut, printre alte aspecte, că nedeclararea conturilor a avut loc doar într-un an. Veniturile depuse în trei dintre conturi erau compuse din salarii, indemnizații pentru copii și o bursă de studii. Celelalte conturi nedeclarate constau în transferuri din alte conturi ale candidatului. Sursele mijloacelor bănești erau complet documentate și sumele implicate nu ridicau suspiciuni. În nici una dintre aceste două evaluări nu existau îndoieli cu privire la sursele veniturilor, iar candidații au furnizat informații complete și consecvente în răspuns la întrebările Comisiei. Întrucât circumstanțele candidatului sunt diferite de aceste două evaluări, problema tratamentului inegal nu poate fi invocată.

Al treilea caz citat de candidat în contextul presupusului tratament inegal (Decizia nr. 41 din 9 iunie 2023) a implicat o candidată care a declarat venituri provenite de la soțul său, care a lucrat într-o țară europeană cu câțiva ani în urmă. Conform candidatului, Comisia a demonstrat mai multă flexibilitate față de acea candidată decât față de el. În acel caz, înainte de începerea procesului de evaluare, candidata a colectat două certificate de la fostul angajator al soțului său, care atestau veniturile oficiale și neoficiale ale soțului la acel moment, înainte ca candidata și soțul ei ulterior să se căsătorească. Pe parcursul procesului de evaluare, candidata a furnizat informații complete și consecvente, iar aceste informații au atenuat orice îndoieli privind sursele mijloacelor bănești. Întrucât acest caz la care ne-am referit este diferit de cel al candidatului, problema tratamentului inegal nu poate fi invocată.

După cum s-a menționat mai sus, Comisia este pe deplin conștientă de realitatea socială a părinților și rudelor care călătoresc în țări europene pentru a lucra, oficial și neoficial, și trimit bani înapoi în Republica Moldova pentru a sprijini copiii și membrii familiei. Comisia este, de asemenea, conștientă că, în ceea ce privește munca neoficială, nu este întotdeauna posibil să se furnizeze informații complete și documente justificative pentru veniturile obținute. Dar Comisia are dreptul să se aștepte de la candidați să exercite diligența necesară în colectarea cât mai multor informații și să fie consecvenți și transparenți cu informațiile furnizate. Lipsa de consistență poate echivala cu lipsa de credibilitate.

În concluzie, candidatul nu a inclus contul său bancar în EUR în declarațiile sale anuale pentru anii 2012 - 2015. În răspuns la întrebările legate de acest cont, candidatul a explicat că nu a

declarat contul deoarece la momentul depunerii declarațiilor anuale, în cont nu existau mijloace bănești. În acest cont bancar în EUR, părinții săi au transferat în mod regulat sume considerabile de bani din munca lor în Italia. Pe parcursul procesului de evaluare inițială și reluată, Comisia și-a exprimat dubiile sale cu privire la sursa veniturilor pentru aceste transferuri. Comisia reține că candidatul nu a exercitat diligența necesară, nu a căutat proactiv informații, a furnizat informații doar când faptele stabilite de Comisie l-au obligat să facă acest lucru și a furnizat în mod regulat informații incomplete, neconsecvente și contradictorii, subminând astfel credibilitatea candidatului. Prin urmare, candidatul nu a reușit să atenueze dubiile serioase exprimate de Comisie în legătură cu nedeclararea contului bancar în EUR în declarațiile sale anuale pentru anii 2012 - 2015 și în legătură cu capacitatea părinților săi de a transfera bani în contul său în EUR și de a depune bani în contul de depozit al tatălui.

Având în vedere circumstanțele de mai sus în ceea ce privește în evaluarea reluată a candidatului, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatului cu criteriul de integritate financiară conform art. 8 alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b), c) și d) și criteriul de integritate etică conform art. 8 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 26/2022 cu referire la declararea averii și intereselor personale în modul stabilit de lege, care nu au fost atenuate de către candidat.

2. Procurarea unui apartament la preț preferențial – condițiile de eligibilitate și îmbunătățirea condițiilor de trai

La data de 21 iunie 2017, candidatul a depus cerere pentru un apartament la preț preferențial în cadrul unui program pentru îmbunătățirea condițiilor de trai destinat judecătorilor, implementat de Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare „CSM”). În cadrul evaluării inițiale, candidatul nu a furnizat Comisiei o copie a cererii sale către CSM. Conform procesului-verbal al ședinței Grupului de lucru al CSM din 30 iunie 2021 – Proces-verbal nr. 18 - cererea candidatului pentru participarea la programul de îmbunătățire a condițiilor sale de trai a fost aprobată.

La data depunerii cererii, candidatul era proprietarul *de jure* al unui apartament de 38,4 m.p., amplasat în mun. Chișinău, pe care l-a procurat în 2010 cu venituri obținute de părinții săi.

Când a fost întrebat de Comisie în timpul evaluării inițiale cu privire la eligibilitatea sa pentru programul de apartamente la preț preferențial, candidatul a declarat că, atunci când și-a depus cererea, nu deținea spațiu locativ pe care l-ar fi achiziționat el însuși. De asemenea, a declarat că criteriile de eligibilitate au fost stabilite exclusiv de Grupul de lucru și că decizia privind cererile se lua la discreția lor. Atunci când a fost întrebat să comenteze dacă ar fi etic să nu informeze Grupul de lucru că deține un apartament în mun. Chișinău, candidatul a declarat că nu beneficiase niciodată anterior de locuințe la preț preferențial. De asemenea, a declarat că Grupul de lucru a evaluat criteriile de eligibilitate și au decis pe baza informațiilor exacte. Candidatul a mai reținut că „cert este că nu am prezentat careva date false, denaturate și nici nu am ascuns careva informații”.

Candidatul a declarat în timpul evaluării inițiale că atunci când a depus cererea la CSM, nu a negat niciodată că deținea un apartament care fusese achiziționat cu venituri obținute de părinții săi în timp ce lucrau în străinătate. S-a referit la cererea sa, conform căreia a solicitat un apartament la preț preferențial pentru „îmbunătățirea condițiilor de trai” și că nu a spus niciodată că nu deținea un apartament.

În cadrul evaluării inițiale, Comisia a conchis că candidatul a omis să declare dreptul de proprietate asupra apartamentului de 38,4 m.p., o informație importantă, în cererea pentru locuință la preț preferențial, care era o parte integrală a procesului de selecție. Comisia a avut dubii cu privire la faptul că candidatul i-ar fi fost acordat apartamentul la preț preferențial dacă ar fi declarat pe deplin toate informațiile relevante cu referire la dreptul de proprietate asupra apartamentului, către Grupul de lucru al CSM, care a analizat eligibilitatea candidaților pentru acel program.

În cadrul evaluării reluate, Comisia a solicitat ca SCM să furnizeze copii ale tuturor documentelor relevante referitoare la cererea candidatului privind locuința la preț preferențial în 2017. CSM a informat Comisia că la 21 iunie 2017, candidatul a depus cererea pentru includerea în lista solicitanților de locuințe la preț preferențial. Nu au fost anexate documente la această cerere. La 6 noiembrie 2017, candidatul a depus o nouă cerere pentru participarea la programul de locuințe la preț preferențial. De data aceasta, au fost anexate documente justificative, inclusiv o copie a actului de la Cadastru, datată cu 3 noiembrie 2017, conform căreia candidatul era înregistrat ca proprietar al apartamentului de 38,4 m.p. amplasat în mun. Chișinău, sect. Rîșcani. Decizia Comisiei în urma evaluării inițiale, cu referire la această problemă, a fost bazată pe absența probelor precum că candidatul a prezentat dovezi cu privire la deținerea în proprietate a apartamentului de 38,4 m.p. și a avut dubii că candidatul i-ar fi fost repartizat apartamentul la preț preferențial dacă ar fi declarat pe deplin toate informațiile relevante referitoare la deținerea în proprietate a apartamentului către Grupul de lucru al CSM, care a analizat eligibilitatea candidaților pentru acel program. Având în vedere faptul că informația despre deținerea în proprietate a apartamentului de 38,4 m.p. a fost inclusă în cererea din 6 noiembrie 2017, dubiile Comisiei cu privire la eligibilitatea candidatului au fost atenuate.

IV. Decizia

Ca urmare a evaluării reluate a candidatului, desfășurată în temeiul art. 14 alin. (8) lit. b) și alin. (10) din Legea nr. 26/2022, în temeiul art. 8 alin. (1), (2), lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b), c) și d) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidatul nu întrunește criteriile de integritate financiară și etică întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

Scopul evaluării integrității etice și financiare a candidaților pentru funcțiile de conducere în Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor și organele specializate ale acestora este de a spori integritatea viitorilor membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai Consiliului Superior al Procurorilor și ai organelor specializate ale acestora, precum și de a spori încrederea societății în activitatea organelor de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, dar și, în general, în sistemul justiției (art. 8 alin. (1), preambul la Legea nr. 26/2022). Atunci când candidații nu promovează evaluarea din cauza unor dubii serioase privind integritatea financiară și/sau etică, acest lucru demonstrează că candidații pentru funcțiile de conducere din sistemul justiției au fost evaluați în mod scrupulos având ca bază standarde de integritate, crescând încrederea publicului în acei candidați care promovează evaluarea și sunt eligibili pentru a fi aleși ca membri ai organelor de autoadministrare. Având în vedere rolul decisiv al membrilor organelor de autoadministrare în selectarea, promovarea și sancționarea disciplinară a colegilor lor, precum și în administrarea beneficiilor acordate, cum ar fi programele de locuințe la preț preferențial, este imperativ ca membrii înșiși să fi demonstrat cel mai înalt nivel de integritate financiară și etică, astfel încât să se poată aștepta, că în poziția lor de lideri, să promoveze standarde înalte atât pentru ei înșiși, cât și pentru ceilalți.

Conform art. 13 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, există doar două rezultate posibile ca urmare a evaluării candidaților pentru funcțiile de membru în organele de autoadministrare: promovarea sau nepromovarea evaluării. Comisia nu dispune de alte măsuri. Potrivit CtEDO, este în concordanță cu procesul de evaluare externă să existe o gamă mai limitată de măsuri. (În Albania existau doar două măsuri care puteau fi aplicate: destituirea din funcție sau suspendarea cu obligația de a participa la un program de instruire.)⁴⁰ În ceea ce privește proporționalitatea unei decizii de nepromovare, bazată pe dubii rezonabile cu privire la integritatea financiară a unui candidat/candidate, CtEDO a susținut în mod repetat ordinele de confiscare emise de autoritățile naționale doar pe baza unei preponderențe de probe care sugerează că veniturile legale ale pârâților nu ar fi putut fi suficiente pentru achiziționarea bunului/bunurilor vizat(e). Ordinele de confiscare au fost menținute nu numai în ceea ce privește persoanele acuzate direct de infracțiuni, ci și în legătură cu membrii familiilor lor și alte persoane apropiate în privința cărora se presupunea că posedau și gestionau bunul/bunurile „dobândită(e) ilegal” în mod informal în numele persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor sau care, în alte circumstanțe, nu aveau statutul necesar de *bună-credință*.⁴¹ O decizie de nepromovare, în contextul evaluării candidaților care doresc să activeze în organele de autoadministrare din sistemul de justiție, nu poate fi comparată în niciun fel, din perspectiva impactului asupra celor vizați cu ordinele de confiscare a bunului/bunurilor, care au fost susținute de CtEDO pe baza standardelor similare de probă.

Completul de judecată special al CSJ a sugerat că Comisia ar putea promova unii candidați cu probleme minore de integritate și să ofere o descriere detaliată a acestor probleme în deciziile

⁴⁰ *Sevdari contra Albaniei*, nr. 40662/19, alin. 87, 13 decembrie 2022.

⁴¹ *Telbis și Viziteu contra României*, nr. 47911/15, paragraful 68, 26 iunie 2018; *Gogitidze și alții contra Georgiei*, nr. 36862/05, alin. 107, 12 mai 2015; *Webb contra Regatului Unit* (dec.), nr. 56054/00, 10 februarie 2004; *Morabito și alții contra Italiei* (dec.), 58572/00, 7 iunie 2005; și *Saccoccia contra Austriei*, nr. 69917/01, paragraful 87-91, 18 decembrie 2008.

Comisiei, astfel încât aceste probleme să poată fi luate în considerare de cei care votează pentru candidații la funcțiile de membri în organele de autoadministrare. Deciziile de evaluare ale Comisiei sunt publice doar cu acordul candidatului/candidatei și, astfel, nu poate fi asigurat că votanții vor avea informații despre problemele de integritate identificate de Comisie. În timpul evaluării inițiale a candidaților, doar 26 dintre cei 45 de candidați care nu au promovat evaluarea - puțin peste jumătate - au consimțit ca deciziile lor să fie făcute publice.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidatul evaluat în termen de cinci zile de la data recepționării deciziei motivate.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatului și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care în cazul dat este Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care candidatul, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatului, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidatul nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Decizia a fost întocmită în limbile engleză și română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei